

Združenje borcev za vrednote NOB Grosuplje
Adamičeva cesta 14
Grosuplje
Grosuplje, 17.12.2018

Zadeva: Problematika spomeniškega varstva spomenikov in grobišč iz časa NOB

Naše združenje se pri skrbi za spomenike iz časa NOB večkrat obrne na Ljubljansko enoto ZVKDS. Zavod nam izdaja tudi soglasje za izvajanje vzdrževalnih del na spomenikih NOB v občinah Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje. Ne moremo pa na zavodu dobiti podatka o lastništvu.

Z A K O N O LASTNINJENJU SPOMENIKOV IN ZNAMENITOSTI V DRUŽBENI LASTNINI (ZLSZDL) Št. 300-01/95-25/1 z dne 13. marca 1996 ureja lastninjenje nepremičnih kulturnih spomenikov in naravnih znamenitosti, ki so družbena lastnina v sredstvih podjetij in drugih pravnih oseb.

Z uveljavitvijo tega zakona preidejo v last države spomeniki, ki so družbena lastnina v sredstvih podjetij ter drugih pravnih oseb in imajo take spomeniške lastnosti, da bi bilo utemeljeno zagotoviti njihovo prezentacijo kot registrirano kulturno dejavnost.

S spomeniki NOB so do uveljavitve tega zakona upravljale organizacije zveze borcev.

Iz registra kulturne dediščine podatki o lastništvu niso vidni.

Ugotavljamo pa, da ZVKDS za lastnike šteje tiste, ki so vpisani v zemljiški knjigi.

V skladu z zakonom lahko lastniki predlagajo tudi izbris kulturne dediščine iz registra. Izbrise pa lahko predlaga tudi sam zavod in za to ne potrebuje nikakršnega soglasja tistega, ki je bil lastnik ob postavitvi in je običajno tudi zapisan na spominskem obeležju.

Opozarjali smo že na primere rušenja in odstranjevanje spomenikov NOB in zahtevali odločno aktivnost ZZB NOB Slovenije, da se spremeni zakonodaja in uveljavi lastništvo združenj borcev za vrednote NOB.

Nedopustno je da Ministrstvo za kulturo in ZVKDS ne obveščata naših društev o nameravanih posegih na registriranih spomenikih in dajeta soglasja za odstranitev brez našega soglasja.

Najbolj svež podatek o takšnem postopku je tale odgovor ZVKDS na naše vprašanje:

» Za enoto EŠD 22066 Predstruge - Spominska plošča Jožetu Kaduncu-lbru je bila aprila letos podana pobuda za izbris iz registra in sicer zaradi izjemno slabega stanja hiše na kateri je bila pritrjena. Hiša je glede na stanje predvidena za rušitev. ZVKDS, OE Ljubljana je pobudo za odstranitev preučil in pripravil predlog za izbris iz registra. Glede na to, da objekt na katerega je bila spominska plošča nameščena in v katerem se je rodil narodni heroj Jože Kadunc, ni mogoče ohraniti, je bilo največ kar smo lahko v dani situaciji in glede na status registrirane dediščine storili, da smo od lastnice hiše zahtevali pisno izjavo o tem, da se bo ploščo pred rušitvijo hiše varno odstranilo in da se jo do nadaljnjega shrani na za to ustrezno mesto. Hiša na kateri je bila plošča namreč ni bila varovana kot objekt, zato rušitvi hiše iz pravnega vidika ne moremo nasprotovati. Torej pisna izjava o hrambi spominske plošče na naslovu Predstruge 85, 1312 Videm-Dobrepolje je shranjena v našem arhivu.«

Ko smo preverjali podatke o lastništvu 123 spominskih obeležij na našem območju smo ugotovili, da je kar 12 objektov v lasti župnij, eno grobišče pa v privatni lasti. Prilagamo pregled teh grobišč:

Zap št	Naziv obeležja	Lokacija
1.	Sp.plošča trem nez.žrtvam na pokop.na Gatini EŠD 17255	Pokopališče Gatina, parc. Št. 735 k.o.Grosuplje, lastnik Župnija Gro.
2.	Spomenik z grobnico Št. Jurij EŠD 17679	Pokopališče Št. Jurij k.o.1788 parc. 1767/3 Koprivnik Andreja
3.	Spomenik z grobnico Škocjan EŠD 17280	Pokopališče Škocjan k.o,1795, parc. 1880/6, lastnik Župnija Škocjan
4.	Spomenik z grobnico Šmarje EŠD17282	Staro pokopališče Šmarje sap k.o.1786 parc. 489/2 Župnija Šmarje
5.	Grob borca XVIII. DIVIZIJE	Pokopališče Boštanj Parc.št. 1587/17 k.o.1790, lastnik župnija Žalna
6.	Spomenik z grobnico Krka	Pokopališče Krka parc.št.1/2 k.o. 1827 Ktka, lastnik župnija Krka
7.	Spomenik padlim v Šentvidu pri Stični	Pred vhodom na pokopališče v Šentvidu pri Stični,parc.št.2/1 K.O.Šentvid, lastnik župnija Šentvid
8.	Grobnici s spominskima ploščama na pokopališču v Zagradcu	pokopališče Zagradec, parc.št.231 k.o Zagrades, lastnik župnija Zagradec
9.	Dva grobova borcev	Pokopališče Šentvid pri Stični, parc.št.2/1 K.O.Šentvid, lastnik župnija Šentvid
10.	Spomenik z grobnico Višnja Gora 501647	Pokopališče Višnja Gora, parc.št.376/4 k.o. Dedni dol, lastnik župnija Višnja gora
11.	Spomenik z dvema grobniščema Videm	Pokopališče Videm, parc.št.2/3 k.o. 1799, lastnik župnija Dobrepolje
12.	Skupni grob talcev iz Strug z nagrobno ploščo	Pokopališče Videm, parc.št.2/3 k.o. 1799, lastnik župnija Dobrepolje

13.	Skupni grob več neznanih borcev NOB	pokopališče pri cerkvi Struge, parc.št.1/1567 k.o. potiskavc, lastnik župnija Struge
-----	-------------------------------------	--

Nekaj obeležij stoji na parcelah v lasti občin , večina pa na parcelah za katere podatkov o lastništvu ni možno dobiti.

Na našem območju je bilo leta 2008 v strokovnih zasnovah varstva kulturne dediščine vpisano več spomenikov, ki sedaj niso vpisani v register ZBKDS.

Gre za naslednje spomenike:

Zap št	Naziv obeležja	Lokacija
1.	Grob borca XVIII. DIVIZIJE	Pokopališče Boštanj Parc.št. 1587/17 k.o.1790, lastnik župnija Žalna
2.	Sp.plošč uničenju belogard.post.v Temenici 501569	V kamniki del ograje pri hiši Marije Groznik v Dolenji vasi pri Temenici
3.	Spominska plošča Vladimirju Ožboldu,Korinj 501594	O.Šola v vasi M.Korinj
4.	Spominska pl.Henriku Pajku in Antonu Zajcu	Na zunanji strani zidu pokopališča na Krki
5.	Padlim v leti 1941-1945 v Zagradcu 501650	Na pročelju O.Š.v Zagradcu
6.	Sp.plošča II.grupe odredov v Bojanskem borštu 501567	Bojanski boršt
7.	Sp.plošča narodnemu heroju Albinu Grajzerju 501598	Gasilskem domu v Metnaju
8.	Sp.plošča revolucionarjem Hrastom 501643	Na rojstni hiši Hrastove družine (stara hiša) na Viru pri Stični
9.	Sp.plošča Antonu Zadelju 501623	Na pročelju hiše v Šentvidu pri Stični 9,pri Svetem Roku
10.	Spominska plošča padlim v Črnelem 501642	Stara hiša v Vel.Črnelem 5
11.	Sp.ploši v tovarni modnih oblačil na Krki 501583	Vhodna vrata tovarne oblačil Krška vas
12.	Pomnik kurirski postaji TV-3 na Debečem 501568	Na Debečem, na križišču poti Obolno-Šmartno
13.	Sp.plošča padlim čebelarjem Dolenjske 501608	Na vzhodni dvoriščni zid gradu Podsmreka pri Višnji gori
14.	Sp.plošča padlim v Ivančni gorici 501574	Vhod zdravst.doma
15.	Spominska pl. shajališču aktivistov OF Iv.g. 501572	Livar v Iv. gorici
16.	Spominska plošča ubitim v gozdu 501578- Franc Severjunij1942,Trontelj Janez 1.11.1943,Gabrijel Ludvik in Bučar Jože 6.6.1944	Strelska koča Sonje Vesel nad Iv. Gorico
17.	Spomenik z grobnico Krka	Pokopališče Krka parc.št.1/2 k.o. 1827 Ktka, lastnik župnija Krka
18.	Sp.obel.padlima partiz.kurirjema pri Gabrovčcu 501592	Žvajdrga ali Kurji parkelj

19.	Pomnik bojem II.grupe odredov na Muljavi 501605	Zadružni dom na Muljavi
20.	Sp.plošča uspešni prehranjeval.akciji Višnja g.	Pri glavnem vhodu v "mestno hišo" Višnje gore
21.	Pl.prvemu proletr.udarn.bataljonu T.Tomšiča 501609	Pri glavnem vhodu v prostore hotela Polževo
22.	Partizanski dom na Pristavi 501610	Pristavi nad Stično na domu je spominska plošča
23.	Grobnici s spominskima ploščama na pokopališču v Zagradcu	pokopališče Zagradec, parc.št.231 k.o Zagrades, lastnik župnija Zagradec
24.	Sp.plošča ustanovitvi Stiške partizanske čete	Na partizanskem domu na Debelem hribu nad Temeniško dolino
25.	Ob 35.obletnici ustan.Stiške čete-skulptura	Pri partizanskem domu na Debelem hribu
26.	Spominsko obeležje v Štepčevem gozdu	Studeneč
27.	Sp.pl.razorožitvi belogard.enoti v lv.gorici 501575	Železniška postaja v Ivančni gorici
28.	Sp.plošča sedežu vodstva stičkega okrožja 501616	Na nekdanjem samostanskem marofu na hiši št.1 v Stični
29.	Sp.plošča sedežu okrožja Gros.-Stična -lastnik ploščo odstranil	Na Obrščakovi gostilni na Muljavi
30.	Spomenik z grobnico v Stični 16732	Pokopališče Stična parc.št.29/1 KO 1810, lastnik občina Iv. G.
31.	Dva grobova borcev	Pokopališče Šentvid pri Stični, parc.št.2/1 K.O.Šentvid, lastnik župnija Šentvid
32.	Spomenik z grobnico Višnja Gora 501647	Pokopališče Višnja Gora, parc.št.376/4 k.o. Dedni dol, lastnik župnija Višnja gora
33.	Grobovi aktivistov OF	Pokopališče Muljava
34.	Spomin.obeležje štirim padlim borcem 501606	Pod Slemenih pri Muljavi ob cesti Ivančna gorica-Muljava
35.	Sp.plošča z doprsnim kipom Milana Mahneta 501636	Na pročelju podružnične šole v Temenici
36.	Spominski plošči Dolenjskemu odredu	Stanovanjska hiša Kriška vas 1
37.	Spominska plošča uničenju sovražne postojanke v Zdenski vasi	Gasilski dom Zdenska vas
38.	Spomin plošča podofic. šoli 501563 in padlemu komandantu Aleksandru Marjanovič - leko	Pročelje oš Ambrus
39.	Spominska plošča ustanovitvi 18.divizije NOV in POJ	Gasilski dom Zdenska vas
40.	Sp.plošča odposlancem kočevskega zbora	Stara stavba OŠ na Vidmu

Iz preglednice je razvidno da v registru ni kar 7 grobišč s spomeniki.

Glede na navedeno prosim, da ZZB NOB Slovenije zaprosi Ministrstvo za kulturo RS za podatke o lastništvu spomenikov in grobišč na področju Slovenije, ki so :

- V lasti države
- V lasti občin
- V lasti ZZB
- V lasti RKC

- V lasti občanov
- V lasti tujcev

Verjamem da je podobna situacija tudi v ostalih združenjih. Na zvezi ste že ugotavljali, da skoraj polovica spominskih obeležij iz časa NOB ni vpisano v register kulturne dediščine.

Ali smo pripravljeni kaj storiti, da se stanje popravi in da se zaščiti vsa dediščina, ki predstavlja vrednote NOB?

Ali nam je vseeno, da je lastnik grobišč padlih partizanov RKC?

Ali nam res ni mar, da o spominskih obeležjih NOB odločajo brez naše vednosti in soglasja?

Upam, da se bo vodstvo ZZB resno poglobilo v to problematiko in pričelo ukrepati, preden bo prepozno.

S tovariškim pozdravom,

Franc Štibernik

Predsednik ZB NOB Grosuplje.

